

AK / Saajoranta Rami

21.12.2021

FINGRID OYJ:N NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 4/2021

Aika keskiviikko 8.12.2021

Paikka Original Sokos Hotel Vaakuna, Helsinki + Teams-etäkokous

Läsnä	Simon-Erik Ollus, pj Mikko Halonen Jarkko Kohtala Markus Lehtonen Mikko Lepistö Jouni Pylvänäinen Jukka Toivonen Ilkka Tykkyläinen Antti Viikuna Jussi Jyrinsalo Jukka Ruusunen Rami Saajoranta, siht.	Fortum Oyj S-Voima Oy Elenia Oy Helen Sähköverkko Oy SSAB Europe Oy Kymenlaakson Sähköverkko Oy Vantaan Energia Oy Pohjolan Voima Oyj Suomen Voima Oy Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj
-------	---	--

Etänä	Kristian Gullsten Esa Ukkonen	Napapiirin Energia ja Vesi Oy Stora Enso Oyj
-------	----------------------------------	---

Poissa	Heikki Peltomaa	wpd Finland Oy
--------	-----------------	----------------

1 Kokouksen avaus, läsnäolijoiden ja asialistan toteaminen

Neuvottelukunnan valokuvauksen jälkeen puheenjohtaja Simo-Erik Ollus avasi kokouksen ja toivotti kaikki tervetulleiksi. Todettiin kokouksen osallistujat ja hyväksyttiin kokouksen asialista.

2 Edellisen kokouksen muistio

Edellisen kokouksen muistion kohtaan "5 Fingridin skenaariot vuodelle 2035" lisättiin saatujen kommenttien perusteella seuraava teksti:

"Keskustelua käytiin siitä, että teollisuus arvioi itse kilpailukykytekijänsä ja tekee omat päätökset kokonaisvaltaisesti. Vastaavasti tuottajat arvioivat ratkaisujaan liiketoiminta- ja kilpailukykylähtöisesti. Fingridin tärkeä rooli on kokonaisvaltaisesti tuottaa tehokas alusta mahdollistamaan osapuolten kilpailukykyinen toiminta kantaverkkopalvelujen osalta."

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio em. korjauksella.

AK / Saajoranta Rami

21.12.2021

3 Ajankohtaiskatsaus Fingridin toimintaan

Fingridin toimitusjohtaja Jukka Ruusunen piti katsauksen Fingridin ajankohtaisiin asioihin. Kohonnut sähkön hinta on ollut julkisuudessa esillä viimeiset viikot, eivätkä Ruotsin ja Norjan siirtorajoitukset helpota tilannetta. Viranomaiset ovat ottaneet vastuuta asian edistämisestä pohjoismaisella tasolla, ja Fingrid on ehdottanut ongelmaa lieventäviä teknisiä ratkaisuja naapurikantaverkkoyhtiöille.

Fingrid on valittanut markkinaoikeuteen Energiaviraston päätöksestä koskien tasehallinnan ehtoja, lähinnä hintakaton poistamisesta mFRR-markkinan Suomen tarjousalueelta. Yksitasemalli on otettu käyttöön 1.11.2021 ilman ongelmia. Reservimarkkinoille Fingrid on tuonut uuden alassäätötuotteen. Fingrid nostaa siirtohinnoitteluaan vuodelle 2022 kaksi prosenttia. Reservikulujen kasvu on suurin yksittäinen tekijä korotuksen takana. Kasvaneet investoinnit eivät juurikaan vaikuta siirtohinnoittelun tasoon, sillä verkkoon liittyy vastaavasti uutta tuotantoa ja kulutusta. Pullonkaulatuloja ei Suomessa käytetä tariffin alentamiseen, vaan ne ohjataan suoraan verkkoinvestointeihin. Fingrid ei investoi regulaatiomallin kautta, vaan puhtaasti markkinoiden tarpeisiin.

Fingrid selvittää yhdessä Gasgrid Finlandin kanssa energian siirtämistä myös vetymuodossa. Selvityksessä haetaan kansakunnan kannalta kustannustehokasta visiota siirtää suuria määriä energiaa. ENTSO-E:n selvityksen mukaan sähkön riittävyys Suomessa 2020-luvulla on hyvällä tasolla. Kantaverkon kehittämissuunnitelma on julkaistu, ja tästä on saatu paljon palautetta, mm. maakuntaliitoilta, jotka haluavat alueelleen vahvat siirtoyhteydet.

Suomen ja Ruotsin väliselle uudelle vaihtosähköyhteydelle Aurora Linelle on saatu hankelupa, ja hankkeen EU-tukihakemus on jätetty. Sisäisiä päätöksiä Suomen puolen johto-osuudesta on tarkoitus tehdä pian. Yhteistyö SvK:n kanssa toimii hankkeessa oikein hyvin. Mahdolliset hidasteet ovat tarvittavat luvat Ruotsin puolella.

Itämeren alueen alkaneen talven tehon riittävyys erittäin kylmänä ja vähätuulisena päivänä on selvitetty. Tehoa alueella riittää, mutta tuonti on tarpeellista yksittäisten maiden kulutushuippujen kattamiseksi. Suomi nojaa sekä kotimaiseen sähkön tuotantoon että tuontiin. Muita tuontiin tukeutuvia maita ovat Tanska ja Ruotsi. Lisäksi Baltian maat ja Puola luultavasti tuovat sähköä, koska se on omaa tuotantoa edullisempaa. Kulutus ei ole huipussaan kaikissa maissa samaan aikaan, joten tuontia on saatavilla.

Keskustellussa toivottiin, että Suomen ja Ruotsin välillä lähdettäisiin tekemään entistä konkreettisempaa energiayhteistyötä.

4 Asiakaspuheenvuorot

Kokoukseen oli pyydetty kolme asiakaspuheenvuoroa.

Pohjolan Voima Oy

Pohjolan Voima Oy:n toimitusjohtaja Ilkka Tykkyläinen aloitti asiakaspuheenvuorot. Vuonna 2020 PVO:n sähköntuotanto oli 11,8 TWh ja lämmöntuotanto 3,6 TWh. Pohjolan

AK / Saajoranta Rami

21.12.2021

Voiman osuus koko Suomen sähköntuotannosta oli 18 %. Pohjolan Voiman strategiassa vastuullisuus toteutuu kilpailukyvyn kautta. Strategisia tavoitteita on kolme: Markkinaehtoisesti kohti hiilineutraalisuutta, säätökyvyllä kilpailuetua ja tuotanto-omaisuuden hoidon huippuosaajaksi.

Vesivoimalaitoksia kehitetään jatkuvasti. Tällä hetkellä EU:n vesipuidedirektiivin toimeenpanoon liittyvä 3. kauden vesienhoitosuunnitelma on kriittisessä vaiheessa, ja valtioneuvosto tekee tästä päätöksen lähiviikkoina. Lämpövoima kehittyy hiilidioksidineutraaliksi. Tavoitteena on rajata turpeen, kivihiilen, maakaasun ja öljyn käyttö markkinatilanteen mukaan käynnistys- ja varapoltoaineeksi vuoteen 2025 mennessä.

Ydinvoimaa tarvitaan ilmastonmuutoksen torjunnassa. Olkiluoto 3:n myötä TVO tuottaa noin 30 % Suomen sähköstä. OL3 onkin Suomen suurin yksittäinen ilmastoteko, ja projekti etenee kohti ydinteknistä käyttöönottoa. Ilkka Tykkyläinen totesi, että järjestelmäsuojan osalta Fingridin tulee järjestelmävastaavana ottaa roolinsa järjestelmäsuojan järjestäjänä ja kustannuksista vastaavana koko OL3 kapasiteetin osalta. Ei ole tarkoituksenmukaista, että TVO ottaa osaltaan järjestelmäsuojavastaavan tyyppisen roolin suojan järjestämisestä OL3:lle.

EU-taksonomian lopputulemalla on merkittävä vaikutus ydinvoimalle, sillä laitokset rahoitetaan velalla, ja taksonomialla tulee olemaan suuri vaikutus lainarahan hintaan.

Suomen Voima Oy

Suomen Voima Oy:n toimitusjohtaja Antti Vilkuna jatkoi asiakaspuheenvuoroja. Koronapandemian aikana Suomen Voima on hankkinut uutta vesivoimatuotantoa yhdessä muiden yhtiöiden kanssa. Rakenteilla on lisäksi tuulivoimaa pohjoiseen. Haapaveden turvevoimalaitosta ollaan muuttamassa etanolilaitokseksi. Suomen Voiman sähköntuotanto tulee tuplaantumaan seuraavat 2–3 vuotta eteenpäin.

Norjassa ongelmana on se, että kantaverkkoyhtiöltä ei saa mitään tietoa investointisuunnitelmista. Saksan kaapelin valmistuttua Etelä-Norjan sähkönhinta kymmenkertaistui. NO2-NO3 välisten pullonkaulojen poistamisesta ei ole mitään tietoa.

Suomen tuulivoiman määrä tulee edelleen kasvamaan kiihtyvästi, ja uutta tuotantoa tulee lähinnä Pohjois-Pohjanmaalle ja Lappiin. Fingrid tekee hyvää työtä P-leikkauksen vahvistamiseksi. Kantaverkkoyhtiön pitää huolehtia, että tuulivoimaliityntöjen siirtyessä 400 kV tasolle hankealueet huomioidaan verkon kehittyessä, jotta ei tapahdu osaoptimointia liityntäjohtojen osalta.

Lopuksi Antti Vilkuna totesi, että Fingridin tulisi suunnitella omaa suoraa kaapeliyhteyttä Keski-Eurooppaan, koska Pohjoismainen yhteistyö on osoittautunut liian takkuiseksi. Neuvottelukunnan työssä on tullut joskus mielikuva, että asioita ei saisi kyseenalaistaa. Käyttääkö Fingrid neuvottelukuntaa oikeasti hyödyksi?

Fortum Oyj

Viimeisenä asiakaspuheenvuorona Simon-Erik Ollus kertoi, miten Fortum on muuttunut etenkin Uniper-kaupan myötä. Yhtiö on vahvemmin keskittynyt puhtaaseen sähköntuotantoon sekä kaasuliiketoimintaan. Fortum on Euroopassa ja Venäjällä 3. suurin

AK / Saajoranta Rami

21.12.2021

sähköntuottaja, Euroopan 3. suurin CO2-vapaan sähkön tuottaja, Euroopan 3. suurin ydinvoiman tuottaja ja Euroopan 4. suurin kaasuvaramo-operaattori.

Fortumin strategia on puhtaamman maailman puolesta. Tähän pyritään mm. kasvattamalla CO2-vapaata sähköntuotantoa sekä hyödyntämällä vahvaa asemaa kaasuliiketoiminnassa ja siirtymällä puhtaisiin kaasuihin. Fortum haluaa olla myös kumppani teollisuusyrityksille. Tavoitteena on luopua hiilestä ja olla globaalisti hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä Pariisin sitoumusten mukaisesti. Euroopassa tavoite on tiukempi, ja olla hiilineutraali vuoteen 2035.

Pohjoismainen sähkömarkkina luotiin 90-luvulla, ja sen uskottavuus on kärsinyt viime aikoina. Ruotsin siirtopullonkaulat ovat myrkyä markkinalle, ja lisäksi hinta-alueet voivat muuttua 2 vuoden välein. Iso kuva, mihin markkinaa halutaan kehittää, puuttuu. Järjestelmävastaavat voisivat ottaa vahvempaa strategista roolia ison kuvan piirtämisessä.

Puheenvuoronsa loppuksi Simon-Erik Ollus totesi, että Fingridin asenne TSO:na on hyvä, ei yritetä maksimoida omistajatuottoa, vaan etsitään balanssia verkko-operaattorin ja systeemioperaattorin välillä. Fingridiltä löytyy asiakaslähtöisyyttä ja halua keskustella, vaikka joissain asioissa ollaankin eri mieltä. Fingrid kantaa myös yhteiskuntavastuuta, ja osallistuu verkkovision kautta julkiseen keskusteluun energiamarkkinoiden tulevaisuudesta.

5 Sähkömarkkinoiden kehityshankkeet

Fingridin varatoimitusjohtaja Asta Sihvonen-Punkka piti tiiviin katsauksen sähkömarkkinoiden kehityshankkeista. Sähkömarkkinoilla on samaan aikaan käynnissä monia suuria muutoksia, jotka tulevat pitkälti EU:n kolmannelta energiapaketista. Merkittävistä hankkeista ainoastaan Datahub on kansallinen hanke.

Tasehallintahanke (NBM-hanke) sisältää kolme isoa muutosta, joilla yhtenäistetään toimintatavat samanlaisiksi kautta Euroopan: Taseselvityksessä siirrytään yksitasemalliin ja 15 minuutin taseselvitykseen, reservimarkkinoilla siirrytään kansallisista markkinoista ensin pohjoismaisiin ja sitten eurooppalaisiin markkinoihin, ja tasehallinnan prosesseissa toteutetaan automatisaatiot ja tarjousaluekohtainen säätö.

Yksitasemalli on otettu onnistuneesti käyttöön 1.11.2021. Ensimmäinen laskutus Settin toimesta onnistui suunnitellusti, eikä tasevastaavien käytöksessä ole havaittu muutoksia. Tasepoikkeaman hinnat julkaistaan ENTSO-E:n transparensialustalla, sekä eSettin ja Nord Poolin sivuilla.

Pohjoismaissa käytössä olevissa reservituotteissa tapahtuu kehitystä. Automaattiseen tuotteeseen ja sen markkinapaikkaan tulee muutoksia ns. aFRR taajuudenhallintareservin kapasiteettimarkkina-alustan kautta. mFRR-tarjoukset valitaan IT-järjestelmien tekemän optimoinnin ja ohjauksen mukaan. Muutos reservituotteisiin tarvitaan, koska siirrytään taseselvityksessä tunnista 15 minuuttiin. Kehitystyössä mennään askel kerrallaan, ja markkinapaikkoja otetaan käyttöön ensin Pohjoismaissa ja vasta myöhemmin liitetään eurooppalaisiin markkina-alustoihin. Edellytyksinä on 15 minuutin käyttöönotto ja tarjousalueittain tapahtuva säätötilaus.

AK / Saajoranta Rami

21.12.2021

Tällä hetkellä valmistellaan poikkeushakemuksia eurooppalaisiin markkinapaikkoihin MARI:in ja PICASSO:on liittymisen lykkäämiselle, sillä näihin olisi ACER:in päätöksen mukaan liityttävä viimeistään 24.7.2022. Suomen liittymisajankohta riippuu muiden Pohjoismaiden aikataulusta, ja yhtäaikainen käyttöönotto on tärkeää. Suomen liittyminen ei ole markkinanäkökulmasta perusteltu, jos meillä ei ole yhteyksiä Keski-Eurooppaan. Jos liittyisimme markkinapaikkoihin ainoana Pohjoismaana, menettäisimme pohjoismaisen markkinan hyödyt. Tällöin Suomea tulisi ajaa erillisenä alueena myös tasehallinnan osalta.

Eurooppalainen tasehallintaa koskeva verkkosääntö on tehty keskieuropalaisen mallin mukaisesti. Tällainen malli oli käytössä myös Pohjoismaissa vuoteen 2009 saakka. Sitten siirryttiin synkronialueen yhteiseen taajuuteen perustuvaan tasehallintaan, ja nyt joudutaan palaamaan pari askelta taaksepäin. Säättötoiminnan automatisointi ei ole merkittävä haaste Suomelle, mutta Ruotsissa ja Norjassa useat hinta-alueet ja tarjousalueiden sisäiset pullonkaulat ovat hidastaneet hankkeen etenemistä.

Flow-based -kapasiteetinlaskentamenetelmän käyttöönotto on käynnissä, ja käyttöönotto ajoittuu näillä näkymin keväälle 2023 lähelle varttitaseen käyttöönottoa.

Myös pitkän aikavälin siirto-oikeudet ovat pöydällä. Tätä koskeva verkkosääntö edellyttää suojausmahdollisuuksien selvittämistä. Erityisesti Baltian suuntaan pitää lähteä valmistelevaan muuta ratkaisuja. Siirto-oikeuksien käyttöönoton aikataulusta Suomen ja Viron rajalla on keskusteltu Suomen ja Viron regulaattoreiden sekä kantaverkkoyhtiöiden kesken. FCA-asetuksen mukaiset siirto-oikeudet voivat olla fyysisiä tai finanssituotteita. Kaupankäynti järjestetään huutokauppana yhteisellä eurooppalaisella markkinapaikalla, ja on myönnettävä vähintään vuosi- ja kuukausituotteita.

Datahub-projektin osalta ollaan vihdoin loppusuoralla. Toimijat ovat käyneet läpi nelipotaisen sertifiointin ja kaksi tuotannollista koekäyttökäytöstä sekä kenraaliharjoituksen, joilla mennään kohti käyttöönottopäivää 21.2.2022. Käyttöönottojako päättyy 31.3.2022. Kaikki nykyiset toimijat ovat täyttäneet kriteerit ja rekisteröityneet marraskuun alkuun mennessä. Kenraaliharjoitus onnistui, ja kaikki tiedot on pystytty toimittamaan tietokonversion kautta.

Datahubin investointikulut vuodesta 2015 käyttöönottoon helmikuuhun 2022 ovat noin 61 miljoonaa euroa. Varsinaisen toimitusprojektin osuus on ollut suurin kustannuserä, lisenssit toiseksi suurin ja Fingridin oma työ kolmanneksi suurin. 2014 tehdyn selvityksen arvio Datahubin kuluista oli noin 30 miljoonaa. Siinä vaiheessa Datahubin suunniteltu laajuus oli kuitenkin pienempi. Laajuus on kasvanut merkittävästi, ja käyttöönoton siirtäminen 10 kuukaudella aiheutti noin 10 miljoonan euron lisäkustannukset. Datahubin vuosikustannus tulee olemaan noin 4,20 euroa kutakin käyttöpaikkaa kohden ja se jakautuu maksuina tasan, eli sekä käyttöpaikan sähkönmyyjän että jakeluverkonhaltijan käyttöpaikkakohtainen maksu on 2,10 euroa.

Datahubin kehitys jatkuu ja Datahub 2.0:ssa valmistaudutaan 15 minuutin mittaus- ja tasejaksoon, käyttöpaikan sisäiseen netotukseen sekä energiayhteisöihin.

Vaikeuksien jälkeen Datahub-hankkeessa on puhallettu toimialan kanssa hyvin yhteen hiileen. Kukaan alan toimijoista ei ole lopettanut toimintaansa Datahubin takia, vaikka se onkin ollut erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille suuri ponnistus. Nämä ovat tehneet valmistautumisessa hienon työn ja nyt ala on yhdessä valmis käyttöönottoon.

AK / Saajoranta Rami

21.12.2021

6 Fingridin asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset

Johtaja Jussi Jyrinsalo kävi tiivistetysti lävitse Fingridin asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset vuodelta 2021. Lisäksi Jussi kertoi yleisellä tasolla asiakkuuksien johtamismallista ja onnistumisen mittaamisesta, sekä pohjoismaisista siirtotariffeista tehdystä selvityksestä.

Fingridin johtamismallissa asiakkaat ja yhteiskunta -näkökulma luo linkin ulkoiseen maailmaan. Tämän näkökulman onnistumista mitataan neljällä mittarilla: häiriöiden asiakashaitta, siirtorajoitusten markkinahaitta, asiakkaiden suosittelu ja kantaverkkosiirron hintataso.

Fingrid teetti elo-syyskuun vaihteessa asiakastyytyväisyyskyselyn, ja vastausprosentiksi saatiin 33 %. Asiakastyytyväisyyskyselyssä primäärimittari on asiakkaiden suosittelumittari eli Net Promoter Score (NPS). Tämän mittarin tulos oli +41. Vuodesta 2020 tulos laski 4 yksikköä. Muilta osin tyytyväisyyskyselyn tulokset pysyivät edellisen vuoden tasolla.

Tyytyväisyyskyselystä on tunnistettu viisi kehityskohdetta:

- Datahub saatava kunnialla maaliin projektiorganisaatiosta palveluorganisaatioksi: asiakaspalvelun operatiivisen toiminnan käynnistäminen sekä asiakastoimikunnan ja muiden kehitysryhmien perustaminen.
- Selkeä ylätasoinen viestintä detaljien lisäksi, etenkin sähkömarkkina-asioissa: mitä tavoitellaan ja miksi, mitä hyötyä asiakkaalle?
- Asiakkaiden liiketoiminta tutuksi: asiakaspalveluvalmennukset ja eri tason tilaisuudet, kutsutaan eri asiakasryhmien edustajia esittäytymään ja kertomaan tarpeistaan. Tehdään asiakaspalautteet yhä näkyvämmäksi yhtiön sisällä.
- Avoimen datan kehitys: käynnistetään kehitysprojekti, jossa parannetaan erityisesti datan saatavuutta, ajantasaisuutta ja laatua.
- Vika- ja häiriöviestintä: kaikki tieto saataville Oma Fingridiin, myös häiriöiden jälkiselvittelyn osalta.

ENTSO-E:n vuoden 2020 siirtohintavertailussa Fingridin tariffi oli toiseksi edullisin vertailukelpoisten yhtiöiden joukossa. Fingrid on vertaillut myös pohjoismaiden kantaverkkotariffien kehitystä vuodesta 2018 vuoteen 2022. Selvityksen hinnat on laskettu ns. tyyppituottajan ja tyyppikuluttajan mukaan, eivätkä ne välttämättä kuvasta todellisen asiakkaan hintaa. Selvitys antaa kuitenkin suuntaa siitä, miten hinnoittelu eri maissa eroaa. Ruotsissa käytännössä kaikki kuluttajat ja tuottajat liittyvät alueverkkoon, jolloin vertailukelpoinen hinta on kantaverkkosiirron ja alueverkkosiirron yhteinen hinta. Keskimääräiset kokonaissiirtohinnat pohjoismaiden välillä ovat hyvin lähellä toisiaan. Ruotsissa tariffi vaihtelee merkittävästi liittymispisteittäin. Norjassa pitkän huipunkäyttöajan kulutus saa merkittäviä alennuksia.

AK / Saajoranta Rami

21.12.2021

-

7 Neuvottelukunnan palautekyselyn tulokset

Ajanpuutteen takia tulosten esittely jätettiin väliin. Raportti tuloksista viedään Fingridin internetsivuille neuvottelukunnan kokousmateriaaleihin.

8 Muut asiat

Johtaja Jussi Jyrinsalo esitteli vuoden 2022 neuvottelukunnan kokoonpanon. Uusia jäseniä kaudelle 2022–2024 ovat Stefan Damlin (Vaasan Sähkö Oy), Juha Keski-Karhu (Väre Oy), Lauri Laine (Valkeakosken Energia Oy) ja Pirita Mikkonen (Metsä Board Oy).

Vuoden 2023 loppuun jäseniä ovat Heikki Peltomaa (wpd Finland Oy), Kristian Gullsten (Napapiirin Energia ja Vesi Oy), Mikko Halonen (S-Voima Oy) ja Esa Ukkonen (Stora Enso Suomi).

Vuoden 2022 loppuun jäseniä ovat Jouni Pylvänäinen (Kymenlaakson Sähköverkko Oy), Markus Lehtonen (Helen Sähköverkko Oy), Jukka Toivonen (Vantaan Energia Oy) ja Mikko Lepistö (SSAB Europe Oy). Mikko Lepistö on lupautunut myös vuoden 2022 puheenjohtajaksi.

Lopuksi Jussi Jyrinsalo ja Jukka Ruusunen kiittivät neuvottelukunnan nyt jättäviä jäseniä Jarkko Kohtala (Elenia Oy), Ilkka Tykkyläinen (Pohjolan Voima Oy), Antti Vilkuna (Suomen Voima Oy) sekä Simon-Erik Ollus (Fortum Oyj) aktiivisesta osallistumisesta vuosien aikana. Jukka kiitti Simon-Erikiä erityisesti aktiivisesta puheenjohtajuudesta ja neuvottelukunnan matkakokouksen järjestämisestä vuonna 2021.

Muistio hyväksytty:

Mikko Lepistö
Puheenjohtaja

Rami Saajoranta
Sihteeri